

แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

Guidelines for Self-directed Learning Ability Development of Social Development and Human Security Volunteers in Nakhon Ratchasima Province

รัตน์ดา เลิศวิชัย^{1,*}
Ratda Lertvichai^{1,*}

รับบทความ 18 กุมภาพันธ์ 2564 แก้ไข 17 มีนาคม 2564

ตอบรับ 30 มีนาคม 2564

Received 18 February 2021 Revised 17 March 2021

Accepted 30 March 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เสนอแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2562 จำนวน 354 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจากประชากร จำนวน 4,270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) แบบประเมินแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ และ 4) แบบแสดงการยืนยันแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูงทั้งภาพรวม และรายด้าน และมีแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ในการนำตนเอง ประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถ 3 รูปแบบ ได้แก่ ความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็น ความสามารถในการจัดอบรมและศึกษาดูงาน และ ความสามารถในการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงาน
คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แนวทางพัฒนา อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา 30000

¹ Faculty of Education, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

* Corresponding author, e-mail: ratdalert@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research were to: 1) Study self-directed learning ability of Social Development and Human Security Volunteers in Nakhon Ratchasima Province and; and 2) Propose guidelines to develop self-directed learning ability of Social Development and Human Security Volunteers in Nakhon Ratchasima Province. The samples consisted of 354 Social Development and Human Security Volunteers in Nakhon Ratchasima Province in 2019, and were selected from 4270 population by stratified sampling. The research instruments were an interview form, a self-directed learning ability questionnaire, an assessment form, and a confirmation form for guidelines to self-directed learning ability. Data were analyzed by frequency, percentage, means, standard, and content analysis.

The results of the research were: 1. Social Development and Human Security Volunteers in Nakhon Ratchasima Province had high self-directed learning abilities, as a whole, and individual aspects. 2. Guidelines to develop self-directed learning ability consisted of 3 development approaches: 1) studying information from necessary documents, 2) training and field trips, and 3) organizing conferences and exhibitions to present creative works.

Keywords: Self-directed learning, Guidelines for development, Social development and human security volunteers

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้ที่ต้องการค้นหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจสามารถค้นหาได้อย่างสะดวก เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดของตน ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของการเรียนหาแหล่งความรู้ เลือกใช้วิธีการเรียนรู้ทำกิจกรรมเพื่อค้นหาความรู้ การแลกเปลี่ยนและพบปะบุคคล รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Malcom, 1975, as cited in Smith, 2002, pp. 7-8; กนกอร สมปราชญ์, 2559, น. 270-271) ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะสามารถพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมุ่งหวังให้คนไทยมีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น. 7-9)

ประเทศไทยมีความพยายามที่จะพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ยังคงมีผู้ที่ขาดแคลน ยากไร้ และต้องการความช่วยเหลือ อยู่อีกส่วนหนึ่ง จึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐที่ต้องช่วยเหลือ โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน และตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 นั้นได้เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสมัครใจร่วมเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใช้คำย่อว่า "อพม." เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงในบทความนี้จึงจะขอใช้คำย่อ "อพม." แทนการกล่าวถึงอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน้าที่สำคัญของ อพม. คือ ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม ประสานการช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้บริการ และดำเนินงาน

เพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวง ระเบียบ หรือบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้น อพม. ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถเรียนรู้ศึกษาข้อมูลที่เป็นประโยชน์นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยเหลือประชาชนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประยุกต์ใช้การเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของ อพม. ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของอพม. โดยตรง และจะช่วยให้อพม. นำความรู้ความสามารถไปช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนได้ดียิ่งขึ้นต่อไป จึงได้ดำเนินการวิจัยนี้โดยคาดหวังว่างานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอพม. และเป็นการนำองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษาสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

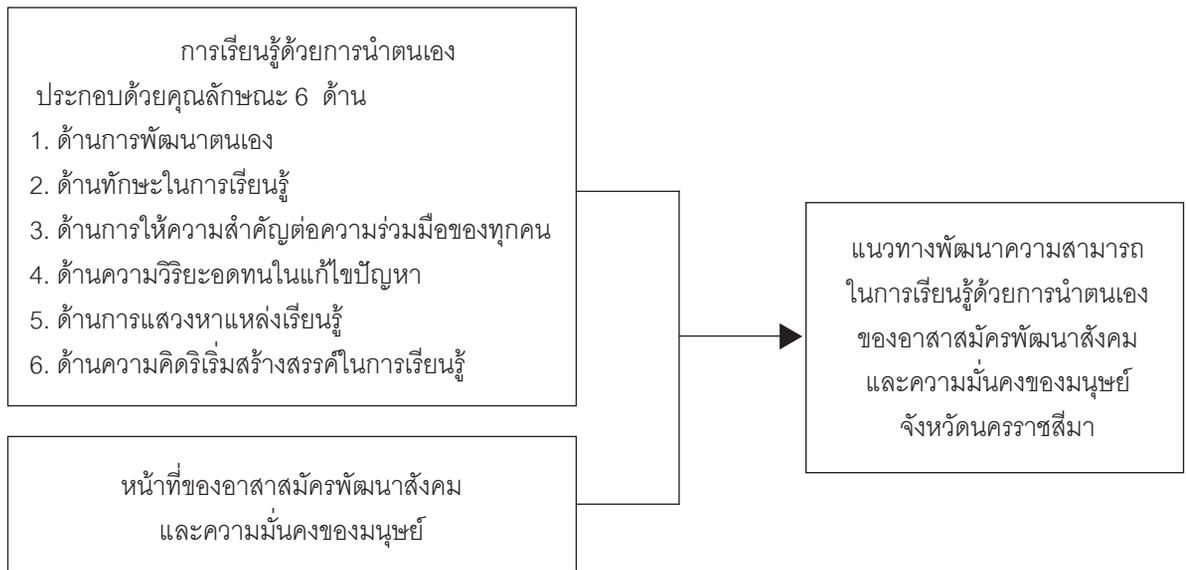
วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำตนเอง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

2. เสนอแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการของ Malcolm, Elwood and Richard (2005) และกนกอร สมปราษฎย์ (2559) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ของ อพม. ตามระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 ได้กำหนดไว้ จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 4,270 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา, 2562, น. 1)

กลุ่มตัวอย่าง คือ อพม. จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 354 คน ซึ่งกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) ใช้การแบ่งชั้นภูมิตามกลุ่มอำเภอ 6 กลุ่ม ตามการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มอำเภอ ในแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564) (จังหวัดนครราชสีมา, 2560, น. 58)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอพม. จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.2 แบบสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การสอบถามความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ลักษณะคำถามเป็นการสอบถามระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ตอบซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาตนเอง 2) ด้านทักษะในการเรียนรู้ 3) ด้านการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของทุกคน 4) ด้านความวิริยะอดทนในการแก้ไขปัญหา 5) ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ และ 6) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนรู้แบบสอบถามนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 ซึ่งได้จาก การประเมินความสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ระหว่าง 0.88-0.94

ตอนที่ 3 การแสดงข้อเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.3 แบบประเมินร่างแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ที่ได้รับ มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.4 แบบแสดงการยืนยัน แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาที่สร้างขึ้น

3. การดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง โดยได้สัมภาษณ์ อพม. ที่เป็นผู้นำระดับตำบลขึ้นไป 5 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ อพม. 2 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและบทบาทหน้าที่ของ อพม. จากขั้นตอนที่ 1 จึงนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ทำการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล ในการเก็บข้อมูลได้รับแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์กลับคืนมา 354 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

3.3.1 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาพิจารณาเพื่อสร้างร่างแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นทำการประเมินร่างแนวทางพัฒนาดังกล่าวประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และผู้รู้แจ้ง 20 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ที่ได้รับ นำผลการประเมินและข้อเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รู้แจ้งมาใช้ปรับปรุงให้ได้เป็นแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นอาจารย์หรือนักวิชาการทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปอย่างน้อย 10 ปี และคุณสมบัติของผู้รู้แจ้ง คือ เป็น อพม. จังหวัดนครราชสีมา ที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา หรือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการทำงานของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา อย่างน้อย 5 ปี

3.3.2 นำแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอพม.จังหวัดนครราชสีมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์

ด้านการบริหารการศึกษา หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของ อพม. รวม 8 คน เพื่อพิจารณาและแสดงความเห็นยืนยันต่อแนวทางพัฒนาที่สร้างขึ้น กำหนดเกณฑ์ในการยืนยันให้ความเห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาที่สร้างขึ้น คือ ต้องได้รับการเห็นด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของผู้ให้ความเห็นทั้งหมด จึงจะถือว่าแนวทางพัฒนานี้มีความเหมาะสมใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสามารถ
1. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.10	0.72	สูง
2. ด้านทักษะในการเรียนรู้	3.74	0.71	สูง
3. ด้านการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของทุกคน	4.12	0.69	สูง
4. ด้านความวิริยะอดทนในการแก้ไขปัญหา	3.88	0.61	สูง
5. ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้	3.85	0.65	สูง
6. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนรู้	3.58	0.67	สูง
รวม	3.88	0.69	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า อพม. จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 แสดงให้เห็นว่า อพม. มีการแสดงออกมีพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ในระดับสูง ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาตนเอง 2) ด้านทักษะในการเรียนรู้ 3) ด้านการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของทุกคน 4) ด้านความวิริยะอดทนในการแก้ไขปัญหา 5) ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ และ 6) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อพม. มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูงทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของทุกคน ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.10$) ด้านความวิริยะอดทนในการแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.88$) ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85$) ด้านทักษะในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$) และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.58$)

นอกจากนี้ ในส่วนแบบสอบถามที่เป็นลักษณะปลายเปิดให้มีการแสดงข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่า มีข้อเสนอซึ่งสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า ควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ อพม. อย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มจำนวนครั้งของกิจกรรมการพัฒนาให้มากขึ้น ส่วนเนื้อหาและกิจกรรมที่ต้องการให้พัฒนาได้แก่ความรู้ ระเบียบต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การใช้อินเทอร์เน็ต การสร้างเครือข่าย การอบรมและศึกษาดูงาน

2. แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

จากผลการวิจัยที่ได้ข้างต้นแล้ว ประกอบกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ อพม. และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ อพม. พบว่า อพม. ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคม

และความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2557 กำหนดไว้อย่างครบถ้วน กล่าวคือ อพม. ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ปัญหาทางสังคม ประสานการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้บริการและดำเนินงานเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวง ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และจัดกิจกรรมเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูคุณภาพชีวิต เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดการรณรงค์ ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของประชาชนและศึกษาพัฒนาตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดและหรือส่งเสริมสนับสนุนและผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอ ความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. สรุปได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) อพม. จำนวนมากต้องการให้มีการพัฒนาด้านความรู้และการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ 2) ควรจะมีกิจกรรมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่เป็นการศึกษาในพื้นที่จริงหรือศึกษาจากการปฏิบัติงานจริง เพื่อจะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและ 3) ควรจะมีการติดตามให้คำแนะนำแก่ อพม. อย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงได้จัดทำร่างแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้เสนอแนวทางพัฒนา 3 รูปแบบดังนี้ 1) การพัฒนาความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็น 2) การจัดอบรมและศึกษาดูงาน และ 3) การจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์

จากนั้นผู้วิจัยได้นำร่างแนวทางพัฒนาที่สร้างขึ้นนี้เสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และผู้รู้แจ้ง 20 คน เพื่อให้ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ที่ได้รับ ได้ผลจากการประเมินคือร่างแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา มีความเหมาะสมและประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มรายละเอียดในหัวข้อเนื้อหาสาระ

ในการพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำแนวทางพัฒนาที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน พิจารณาเพื่อให้ความเห็นยืนยัน ได้ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นด้วยกับทุกหัวข้อของแนวทางพัฒนาที่สร้างขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 จึงได้แนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมาซึ่งได้เสนอแนวทางพัฒนา 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 การพัฒนาความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็นความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของ อพม. ซึ่งมีข้อมูลต่าง ๆ มากพอสมควร เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับงานเพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวง ระเบียบ หรือบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ จึงควรพัฒนา อพม. โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการพัฒนาติดต่อประสานกับสถาบันการศึกษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เพื่อเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมการพัฒนาหลังจากนั้นให้ อพม. ฝึกการศึกษาและค้นหาเอกสารที่จำเป็นด้วยตนเอง และผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางพัฒนานี้ ติดต่อประสานกับอพม. อย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและการสนับสนุนต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้ อพม. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

2.2 การจัดอบรมและศึกษาดูงานการจัดอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะในเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเสนอให้มี 5 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเองเท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและการสืบค้นข้อมูล 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายสร้างสรรค์ และ 5) การศึกษาดูงาน

2.3 การจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์การจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสนใจและสร้างสรรค์ผลงานหรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น

เปิดโอกาสให้อาสาสมัครได้แสดงผลงานที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และเครือข่าย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจ และสร้างความตระหนักในคุณค่าของการทำงานและผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

อภิปรายผล

1. การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากผลการศึกษาพบว่า อพม. จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ที่ เป็น อพม. นั้นเป็นผู้ที่สมัครใจมาปฏิบัติหน้าที่ โดยไม่มีการบังคับ เป็นผู้ที่มีจิตสำนึก มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อ เมตตาต่อผู้อื่น มีความสนใจและมีความประสงค์ที่จะช่วยเหลือ แก้ปัญหาของสังคมและชุมชน จึงทำให้ผู้ที่เป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีความกระตือรือร้น เพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ จึงเกิดความพยายามศึกษาค้นหาข้อมูลที่จำเป็น มีการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เพื่อที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของ อพม. จะเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่โดยการมีส่วนร่วม อีกทั้งการเรียนรู้ของ อพม. ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ เมื่อสนใจจะเรียนรู้เรื่องใดก็จะตั้งใจเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สอดคล้องกับ Elsdon (1995, as cited in Kerka, Sandra, 1998, p. 2) ได้เสนอไว้ว่าการเป็นอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัว การเป็นอาสาสมัครเกิดจากการความต้องการอย่างจริงจังของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ตามแนวคิดของ Knowles (1975, 1989, 1990, as cited in Malcolm, Elwood and Richard, 2005, pp. 61-72) ที่เสนอไว้ว่าผู้ใหญ่ มีแนวคิดในการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และมีความต้องการเรียนรู้ตามที่ตนตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

2. การสร้างแนวทางพัฒนาความสามารถในเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

จากแนวทางพัฒนาความสามารถในเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมาที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้ว่าควรมีการพัฒนาความสามารถในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่จำเป็นนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ เล็กล้วน (2550, น. 35-39) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการทำงานของ อพม. ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของ อพม. นั้นมีค่อนข้างมาก จำเป็นต้องใช้เวลาทำความเข้าใจและเลือกจดจำข้อมูลที่จำเป็น จึงควรมีการฝึกฝนพัฒนาให้อพม. มีความสามารถในการศึกษาข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

แนวทางพัฒนาความสามารถในเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้เสนอไว้ว่าควรมีการจัดอบรมและศึกษาดูงาน และจัดการประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นั้นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงนุช จิตตะเสถณ และ อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ (2560, น. 125-133) เสนอว่าควรมีการพัฒนา อพม. ด้วยการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนรวมนอกจากนี้ในงานวิจัยของ ณัฐจารีย์ จินดาวงศ์, ปภาวดี มนตรีวัต และ ไตรรัตน์ โภคพรภรณ์ (2556, น. 138-150) ได้เสนอว่าควรมีการอบรมความรู้แก่ อพม. อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และจัดให้ศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ หรือจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ

แนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้เสนอว่าควรมีการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคภูมิ มณีโชติ, ศิริณา จิตต์จรัส และพรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข (2563, น. 14-25) เสนอว่าควรให้อพม. มีการประสานเครือข่ายร่วมจัดนิทรรศการแสดงผลงาน แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น ออกแบบการแสดงผลงาน จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงาน การจัดการเรียนรู้ รวมถึงสถานศึกษาในพื้นที่นำไปพัฒนา

ต่อยอดเพื่อเป็นหลักสูตรของชุมชนและจัดประชุมและแสดงนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์และสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2559, น. 44) ได้เสนอว่าควรส่งเสริมการจัดบรรยากาศสร้างสรรค์ ได้รับการยอมรับในคุณค่าของบุคคลสนับสนุนให้กล้าคิดกล้าทำ เสริมแรงให้กำลังใจ แสดงความชื่นชมความคิดและผลงาน จะทำให้เกิดความมั่นใจและกล้าแสดงความคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า อพม. จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง จึงเป็นโอกาสอันดีที่ควรส่งเสริมพัฒนา อพม. ให้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในชุมชน โดยอาจจะจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ให้ อพม. แนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ พัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.2 จากแนวทางพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. จังหวัดนครราชสีมา สามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ อพม. สามารถปรับรูปแบบกิจกรรมหรือส่วนอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมหรือนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกับ อพม. เช่น กลุ่มจิตอาสา กลุ่มบุคคลที่ทำงานสาธารณะประโยชน์ด้านอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองกับประสิทธิภาพในการทำงานของ อพม.

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในวัยผู้ใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2559). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำ การเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- จังหวัดนครราชสีมา. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัด นครราชสีมา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www2.nakhonratchasima.go.th/files/com_news_devpro/2020-02_fb2013acaae098d.pdf
- จุฑาทิพย์ เล็กกลิ่น. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบ การทำงานช่วยเหลือสังคมของผู้สูงอายุอาสาสมัคร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/263956>
- ณัฐจรรย์ จินดาวงศ์, ปภาวดี มนต์วีรัต และไตรรัตน์ โภคพรภกรณ์. (2556). *ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเฝ้าระวัง และเตือนภัยทางสังคม.วารสารการจัดการสมัยใหม่, 11(2)*, น. 138-150. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/16945>
- นงนุช จิตตะเสถณ และอุทัย ปริญญาสุทธีนันท์. (2560). *อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสงขลากับการพัฒนาชุมชน.วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6)*, น. 125-133. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.journal.msu.ac.th/upload/articles/article2052_31927.pdf
- ภาคภูมิ มณีโชติ, ศิริณา จิตต์จรัส และพรรณภักดิ์ ปลั่งศรี เจริญสุข. (2563). *แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21.วารสารสหศาสตร์, 20(1)*, น. 14-25. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2563, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/sahasart/article/view/238067>
- ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ พ.ศ. 2557. (2557, 27 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนที่ 127 ง., น. 11-12.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb13.pdf>
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา. (2562). *บททวนข้อมูลอาสาสมัคร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับ ณ เดือนตุลาคม 2562*. นครราชสีมา: ผู้แต่ง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf
- Kerka, S. (1998). *Volunteering & Adult Learning. ERIC Digest No. 202*. Retrieved May10, 2019, from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED423428.pdf>
- Malcolm, S. K., Elwood, F. H. III and Richard, A. S. (2005). *Adult Learner the Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. The United States of America: Elsevier.
- Smith, M. K. (2002). Malcolm Knowles, informal adult education, self-direction and andragogy. *The encyclopedia of pedagogy and informal education*. Retrieved May 3, 2019, from www.infed.org/thinkers/et-knowl.htm